

ORBIS TERRARUM

POGLED NA SVIJET KIPARSTVA NIKOLE SMILKOVA

Još nitko nikome nije predbacio zbog
zaljubljenosti u spokoj kamena

„Kamen“ – Ante Popovski

Skulpture Nikole Smilkova daju makedonskoj umjetnosti još jedan argument zašto biti spokojna dok likuje pod svjetlima svjetskih umjetničkih galerija. Njegove skulpture imaju svoje mjesto u vremenu i prostoru, svoju umjetničku semiologiju dok stvaraju oko sebe čisto semiotičko polje. Svaka skulptura je metaforički snažan semiotički znak. Originalna umjetnička koncepcija je stvorila originalan umjetnički izraz koji dolazi *imopectore* (iz dna srca) samog kipara. Emocija stvorena iz zemlje, iskorijenjena iz ontološke prirode nas smrtnikakoji stojimo pred životom na nekoj usputnoj stanici na svom vječnom putovanju i vječitom kretanju.

Postavljene u zatvorenom galerijskom prostoru, kao da svaka stoji na osobnom postamentu ograđujući svoj vlastiti prostor. A sve zajedno kao da dišu u zajedničkom životnom ritmu. Očaravajuća je spoznaja da su kamenu oduzele surovost i hladnoću, ostrim rubovima je dali mekoću, emocijama najljepši oblik, kakve godone bile: ljubav, nježnost, čeznutljivost, tuga, osamljenost... Oko skulptura Nikole Smilkova lebdi neki osjećaj uravnoteženosti, mir u nemiru, spokoj u nespokoju, život u beživotnosti. Čin prkosa je posegnuti za kamenom i iz njegove beživotnosti destilirati emociju. A zemlju, taj hladan zagrljaj za trošno ljudsko tijelo, umjetnik svojim dodirima preoblikuje u novi život stapajući se s konceptom vječitog kruženja tvari. Ruka, emocija i zemlja kao *spiritus agens* stvaralačke misije Nikole Smilkova stvaraju u simbiozi jednu osobitu poetiku skulpture. Smilkov umno rukotvori u međuprostoru estetičkog, kretanjem ruke daje emociji oblik kako bi je ponudio svijetu kao čistu esenciju. Pokretima ruke, umjetnik oplemenjuje kamen i stvara antropomorfizirane figure s vlastitim karakterom i dušom. Kao da želi svakom obiku dati osoban identitet. Pokreti uhvaćeni u vlastitu dramatičnost odaju dojam posvemašnjeg preklapljanja forme i sadržaja. Glatke odlivene površine priklanjaju se savršenstvu – vječitoj čežnji prolaznog i trošnog svijeta.

Na visokim postamentima stoje skulpture stvorene modernim estetskim izrazom u univerzalnoj dimenziji postojanja. „Zanos“, „Očekivanje“, „Čežnja“, „Sjećanje“, „Buđenje“, „Melankolija“, su smo oblici jednog efemernog postojanja pretvoreni u kamen, glinu,

mramor ili broncu i za oko promatrača predstavljaju skamenjene emocije s jakom reflektirajućom energijom. Za naše oko naivnog promatrača minimalističke figure supoput otisaka jednog velikog i kaotičnog svijeta. I u svoj toj kaotičnosti, čovjek u prolazu usporava i staje da bi ih promotrio.

Svaka u svom sigurnom prostoru, te su skulpture spokojne. Ne predstavljaju konkretne likove iz umjetnikova života, već se radi o univerzalnim ljudskim sudbinama potonulih u ponor ili uzdignutih na pijedestal. Čovjek je umišljen u vlastitu veličinu i dominaciju, a zapravo je malen i krhak. Neumitan je osjećaj da bi se skulptura pri dodiru stopila pod toplinom dlana, da bi nestala, da bi se stopila s krvi i tako postala emocijom. Smilevski kroz svoju umjetnost odražava sebe i vlastiti pogled na svijet no i mnogo više od toga. Umjetnik njegova profila kroz svoje se skulpture otvara prema svijetu i bezrezervno mu daje ono za čim čezne: za ljubavlju, dodirom, zagrljajem, razumijevanjem, pozornosti.

Jedna tiha lirska melankolija izvire iz svake skulpture, neka aura neiznuđenog spokoja, osjećaj da će u svakom trenu skulptura progovoriti i da se sa svojim promatračem sporazumijeva šutke. A promatrač pak kao da prepoznaje svog sugovornika u kamenom pravokutnom licu i zgrbljenom tijelu koje sjedi i zamišljeno čeka. Tako zamišljene figure djeluju gotovo mističnima dok nadmeno stoje na postolju pod galerijskim svjetlima. I kad se svjetla ugase, čini nam se da skulpture oživljavaju, bude se, podižu glave, prekrizene noge i plešu galerijom oslobođene ljudskih pogleda. Kiparske priče Smilkova kao da teku dvjema naracijama, jedna duboko osobna u prvom licu, i druga kolektivna. Zajednica i njezine društvene borbe su neobilazne teme u Smilkovljevoj estetici. On emociju zajednice sublimira u djelo koje će govoriti puno glasnije od mnogih izrečenih i prepričanih storija.

Nikola Smilkov gradi svoj kiparski identitet godinama. On kao da stalno njeguje i bdije nad svojim djelima poput roditelja nad svojom djecom. Čini se da su njegove skulpture rezultat nekih osobno proživljenih dijaloga koji se događaju u unutrašnjem svijetu umjetnika. Nakon duhovnih seansa samootkrivanja, ruka umjetnika poseže za stvaranjem replike svog osjećajnog svijeta s namjerom da ga opredmeti. Umjetnik kroz skulpture prikazuje svoj osjećaj za ljepotu, strast, tajanstvenost, ponos, lomljivost, kolebljivost, čeznutljivost, razumnost, dostojanstvenost. On je u stalnoj potrazi za svim licima egzistencijalne ljudske drame. Njegova su djela univerzalna i zato su razumljiva ljubiteljima umjetnosti diljem svijeta. Ako umjetnik teži uzvišenom, a pritom ima pritajenu želju nadmudriti ovozemaljsko da bi se uzdignuo ka beskraju, tada je kipar najbliži ostvarivanju te vječite čežnje.